

ISSN 2313-8246

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

Актуальні проблеми розвитку економіки регіону

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 16

Том 2

**Івано-Франківськ
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника”
2020**

УДК 332.14: 336

A43

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ КВ №20937-10737 ПП
Засновник і видавець ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.
Журнал видається з 2005 року 1 раз на рік у 2-х томах.
Видається змішаними мовами: українською, польською, англійською.
ISSN (Print) 2313-8246, ISSN (Online) 2518-7589

Науковий журнал включено до переліку фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (постанови Президії ВАН України № 1-05/1 від 18.01.2007 р. і № 1-05/2 від 10.03.2010 р., наказ Міністерства освіти і науки України від 09.03.2016 № 241). Відповідно до **Наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 №1188** журнал включено до категорії «Б».

Журнал входить до таких вітчизняних та міжнародних бібліотечних та баз даних: Національна бібліотека України ім. В.Вернадського, Google Scholar, Ulrich's Periodicals Directory, Directory of Research Journals Indexing, Index Copernicus, ResearchBib, DOAJ, Crossref, WorldCat.

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Михайлишин Л.І. (головний редактор) – доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Криховецька З.М. (відповідальний секретар) – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Плещ І.І. (технічний секретар) – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Jantón-Drozdowska Elżbieta – prof., dr. hab., Kierownik Katedry Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Польща;

Paresashvili Nino – Ph.D., Associate Professor, Doctor of Economics, Department of Management and Administration, Deputy of Dean, Faculty of economics and business, Ivane Javakishvili Tbilisi State University, Грузія;

Kisiel Roman – prof. dr hab., prof. zw. nauki ekonomiczne (polityka gospodarcza), Dean of Faculty of Economic Science, University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Польща;

Tavares Jean Max – Ph.D., Posdoctoral in Economics, Professor (Full), Departamento de Ciências Econômicas, Pontificia Universidade Católica de Minas Gerais, Бразилія;

Буртяк І.В. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна;

Транченко Л. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Уманський національний університет садівництва, Україна;

Мариненко Н. Ю. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та фінансів, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна;

Калініна С. П. - доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості, Україна;

Сталінська О.В. - доктор економічних наук, професор, Академік Академії економічних наук України, професор кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна;

Вівчар О. І. – доктор економічних наук, професор, Академік УАН, професор кафедри безпеки, правоохоронної діяльності та фінансових розслідувань, Західноукраїнський національний університет, Україна;

Шеленко Д.І. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Лисяк Л.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Університет митної справи та фінансів, Україна;

Щур Р.І. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Баланюк І.Ф. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Мацук З.А. – доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна;

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, заслужений діяч науки і техніки України, Україна;

Бочко О.Ю. – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри маркетингу і логістики Національного університету “Львівська політехніка”, Україна;

Мельничук Ю. М. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна;

Чвертко Л. А. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна;

Пилипів Н.І. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна;

Кропельницька С.О. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, Україна.

Адреса редакційної колегії: 76018, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, кафедра фінансів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, тел. (0342) 752391, e-mail: kfin@pnu.edu.ua

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ : науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2020. Вип. 16. Т. 2. 282 с.

До наукового журналу “Актуальні проблеми розвитку економіки регіону” увійшли статті, у яких розглядаються теоретичні аспекти дослідження проблем економіки регіону; фінансово-кредитні проблеми формування виробничих відносин регіонального рівня, проблеми економічного й соціального розвитку регіонів України.

Для науковців, викладачів вищих закладів освіти й науки, аспірантів і студентів.

© ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, 2020

ЗМІСТ

Міжнародні економічні відносини

<i>Янтонь-Дроздовска Е.</i> МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ	10
<i>Полянська А.С., Кочкодан В.Б.</i> МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	17
<i>Зелінська О.М.</i> СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО РІВНЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В МІЖДЕРЖАВНИЙ РИНОК РОБОЧОЇ СИЛИ	28
<i>Мудра Я.А.</i> ЗМІНИ У СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ПЕРІОД СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID-19	36
<i>Грицишин А.Т.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ДЕТЕРМІНАНТІВ МІЖНАРОДНИХ РЕЗЕРВІВ В УКРАЇНІ	44
<i>Галазюк Н.М.</i> ФОРМУВАННЯ ТА НАРОЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ	54
<i>Саркісян Л.Г., Самсонова Л.В.</i> ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ В ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	62

Проблеми обліку і аудиту

<i>Новіченко Л.С., Стойка Н.С., Щирська О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЯЛТІ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ	77
--	----

Агропромислова політика

<i>Титарчук І.М.</i> АНАЛІЗ РОЛІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ: ВНУТРІШНІЙ РОЗВИТОК ТА ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ	84
<i>Варченко О.О.</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ЛАНЦЮГІВ	94

Соціальна економіка

<i>Шекета Є.Ю., Кухній Л.С.</i> ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЮ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ	106
<i>Варченко О.М., Свиноус І.В., Понедільчук Т.В.</i> РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА НА БАЗІ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЯКІСНОЇ СКЛАДОВОЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	114
<i>Зайковський О.С.</i> ЗРУШЕННЯ У ГЛОБАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	

(РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ)	126
Дослідження розвитку вітчизняного підприємництва <i>Шеленко Д.І., Баланюк І.Ф., Мацола М.М., Сас Л.С., Неміш Д.В.</i>	
СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ КЛАСТЕРНОЮ МОДЕЛЛЮ РОЗВИТКУ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ	139
<i>Хвостіна І.М.</i> ВОЛАТИЛЬНІСТЬ РЯДІВ ДИНАМІКИ ІНТЕГРОВАНІХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИЗИКУ	147
<i>Вільгуцька Р.Б., Лема Г.В., Федорчак О.Є., Михайлишин Л.І.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: ОЦІНКА, ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ	158
<i>Мельничук Ю.М.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОГО РЕГІОНУ	170
<i>Бурляй А.П., Ревуцька А.О.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	178
<i>Левандівський О.Т., Циріль Т.В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ	188
<i>Малецька О.І., Прокопшин О.С., Мирончук З.П.</i> ОБЛІКОВА ІНФОРМАЦІЯ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	199
<i>Іванів С.І., Дробчук Н.Ю.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	210
<i>Бойдуник В.Р., Бойдуник Н.М.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ДЕФІНІЦІЇ	220
<i>Іванько А.В., Ксенофонтов М. М.</i> ЧИННИКИ З ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	229
Менеджмент	
<i>Вівчар О. І., Сталінська О.В., Дідченко О.І., Когут-Ференс О.І., Шатарський А.Я.</i> СУЧАСНА ПРАКТИКА ОЦІНКИ РИЗИКІВ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТУ	237

<i>Казюка Н.П.</i> СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА	246
<i>Шкроміда В.В.</i> ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕПУТАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	254
<i>Кулаєць М.І., Кулаєць В.М., Кулаєць Н.М., Лапковський Е.Й., Михайлишин Л.І.</i> ПРИНЦИПИ МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ	264
<i>Москвічова О.С.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ІПОТЕЧНОГО РЕФІНАНСУВАННЯ	271
Дані про авторів.....	279

Certificate of State Registration of printed mass media: KB No. 20937-10737 from 24.06.2014.

Founder and publisher of the journal: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

The journal has been published from 2005 once a year in 2 volumes.

The journal is published in Ukrainian, English and Polish.

ISSN (Print) 2313-8246, ISSN (Online) 2518-7589.

Scientific journal is recognized as the professional edition, in which the results of dissertation research on receiving of scientific degrees of the doctor or candidate of sciences can be published according to Resolutions of the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine on Jan.18,2007 № 1-05/1 and on Mar.10, 2010 № 1-05/2, the Order by Ministry of Education and Science of Ukraine on Mar. 09, 2016 № 241.

According to the **Order by Ministry of Education and Science of Ukraine № 1188 dated September 24, 2020** the scientific journal is included into **category«B»**.

The journal is included in **Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, Google Scholar, Directory of Research Journals Indexing, Vernadsky national library, ResearchBib, DOAJ, Crossref, WorldCat.**

Editorial Board

EDITOR-IN-CHIEF

L.Mykhailyshyn (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Z. Krykhovetska (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine (EXECUTIVE SECRETARY);

I.Plets (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine (TECHNICAL SECRETARY);

E. Jantoń-Drozdowska (D. Sc. (Econ.)), Poznan, Poland;

N. Paresashvili (Ph.D.(Economics)), Tbilisi, Georgia;

J.M. Tavares (Ph.D.(Economics)), Brazil;

R. Kisiel (D. Sc. (Econ.)), Olsztyn, Poland;

I.Burtaniak (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

L. Tranchenko (D. Sc. (Econ.)), Uman, Ukraine;

N. Marynenko (D. Sc. (Econ.)), Ternopil, Ukraine;

S.Kalinina (D. Sc. (Econ.)), Kyiv, Ukraine;

O. Stalinska (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

O. Vivchar (D. Sc. (Econ.)), Ternopil, Ukraine;

D.Shelenko (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

L.Lysiak (D. Sc. (Econ.)), Dnipro, Ukraine;

R. Shchur (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

I. Balaniuk (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

Z.Matsuk (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

I. Tkachuk (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

O.Bochko(D. Sc. (Econ.)), Lviv, Ukraine;

Yu. Melnychuk (Ph.D.(Economics)), Uman, Ukraine;

L. Chvertko (Ph.D.(Economics)), Uman, Ukraine;

N.Pylypiv (D. Sc. (Econ.)), Ivano-Frankivsk, Ukraine;

S. Kropelnytska (PhD (Economics)), Ivano-Frankivsk, Ukraine.

Editorial address: Department of Finance, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Shevchenko str.,57, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine, tel.: (0342) 75-23-91, e-mail: kfin@pnu.edu.ua

THE ACTUAL PROBLEMS OF REGIONAL ECONOMY DEVELOPMENT: scientific journal. Ivano-Frankivsk: Publishing house of Vasyl Stefanyk Precarpathian national university, 2020. Issue 16. V. 2. 282 p.

The theoretical aspects of research of problems of economy of region, the financial-credit problems of forming of production relations, problems of economic and social development are examined in the article of scientific journal "The actual problems of regional economy development".

Scientific journal is designed for research workers, teachers of higher establishments of education and science, graduate students and students.

© Vasyl Stefanyk Precarpathian national university, 2020

CONTENTS

International economic relations

<i>Yanton-Drozdovska E.</i> INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE	10
<i>Polyanska A.S., Kochkodan V.B.</i> INTERNATIONAL FINANCIAL INVESTMENTS AS CIVIL SOCIETY DEVELOPMENT SUPPORTING TOOL	17
<i>Zelinska O.M.</i> THE ESSENCE OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION AND ASSESSMENT OF THE CURRENT LEVEL OF UKRAINE'S INTEGRATION INTO THE INTERSTATE LABOR MARKET	28
<i>Mudra Y.A.</i> CHANGES IN THE TAX SYSTEM OF THE TOURISM IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES IN TIME OF THE WORLD PANDEMIC	36
<i>Hrytsyshyn A.T.</i> MODELING AND EVALUATION OF INTERNATIONAL RESERVES DETERMINANTS IN UKRAINE	44
<i>Galaziuk N.</i> FORMATION AND INCREASE OF EXPORT POTENTIAL IN THE CONDITIONS OF DEEPENING OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES OF UKRAINE	54
<i>Sarkisian L.G., Samsonova L. V.</i> HYBRYD THREATS IN TRADE AND ECONOMIC RELATIONS	62

Problems of accounting and audit

<i>Novichenko L.S., Stoika N.S., Shchyrskya O.V.</i> FEATURES OF ACCOUNTING AND TAXATION OF ROYALTY: KEY ASPECTS	77
--	----

Industrial policy

<i>Tytarchuk I.M.</i> THE ANALYSIS OF THE ROLE OF THE AGRO-INDUSTRIAL SECTOR IN ECONOMIC: INTERNAL DEVELOPMENT AND FOREIGN TRADE	84
<i>Varchenko O.O.</i> METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ASSESSMENT OF FUNCTIONING OF AGRICULTURAL CHAINS	94

Social economy

<i>Sheketa E.Y., Kykhnii L.S.</i> THE IMPACT OF THE PANDEMIC ON THE DIGITALIZATION OF EMPLOYMENT IN UKRAINE	106
<i>Varchenko O.M., Swinous I.V., Ponedilchuk T.V.</i> DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP ON THE BASIS OF PERSONAL PEASANT FARMS AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY COMPONENT OF HUMAN CAPITAL OF AGRICULTURAL	114
<i>Zaykovsky O.S.</i> DISPLACEMENTS IN THE GLOBAL EDUCATIONAL SPACE IN MODERN CONDITIONS (REGIONAL AND NATIONAL DIMENSIONS)	126

Research development of domestic business

<i>Shelenko D.I., Balaniuk I.F., Matsola M.M., Sas L.S., Nemish D.V.</i> CLUSTER MODEL MANAGEMENT SYSTEM OF BIOENERGY MARKET DEVELOPMENT	139
<i>Khvostina I.M.</i> VOLATILITY OF INTEGRATED INDICATORS SERIES OF OIL AND GAS ENTERPRISES' FINANCIAL CONDITION AT RISK	147
<i>Vilhutska R.B., Lema H.V., Fedorchak O.Y. Mykhaylyshyn L.I.</i> INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF ENTERPRISES: EVALUATION, ORGANIZATIONAL SUPPORT, MANAGEMENT COMPETENCES	158
<i>Melnychuk Yu.M.</i> DIRECTIONS INCREASING FINANCIAL SUSTAINABILITY OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS INDEPENDENT REGION	170
<i>Burliai A.P., Revutska A.O.</i> MAIN DIRECTIONS OF STATE SUPPORT FOR ECOLOGIZATION OF AGRICULTURE	178
<i>Levandivskyi O.T., Tsyryl T.V.</i> INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF THE REGION	188
<i>Maletska O.I., Prokopyshyn O. S, Myronchuk Z.P.</i> ACCOUNTING INFORMATION IN THE SYSTEM OF FORMATION OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF PERSONNEL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	199
<i>Ivaniv S.I., Drabchuk N.Yu.</i> INTRODUCTION OF AGRICULTURAL GREEN TOURISM IN FARMS AS ONE OF THE DIRECTIONS OF EFFECTIVE USE THEIR RESOURCE POTENTIAL	210
<i>Boidunyk V.R., Boidunyk N.M.</i> COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISE: METHODOLOGY OF THE ANALYSIS OF DEFINITION	220
<i>Ivanko A.V., Ksenofontov M.M.</i> FACTORS ON THE FORMATION OF ORGANIZATIONAL MANAGEMENT STRUCTURES IN AGRICULTURAL ENTERPRISES	229
Management	
<i>Vivchar O.I., Stalinska O.V., Didchenko O.I., Kohut-Ferens O.I., Shatarsky A.Y.</i> MODERN PRACTICE OF RISK ASSESSMENT OF LOGISTICS MANAGEMENT OF ECONOMIC SECURITY OF TRANSPORT ENTERPRISES	237
<i>Kaziuka N.P.</i> THE FEATURES OF STRATEGIC MANAGEMENT OF A TOURIST ENTERPRISE	246
<i>Shkromyda V.V.</i> THEORETICAL AND ORGANIZATIONAL FUNDAMENTALS OF IMPLEMENTATION OF REPUTATION MANAGEMENT IN THE COMPANY	254
<i>Kulaets M. I., Kulaets V.M., Kulaets N.M., Lapkovsky E.Y., Mykhailyshyn L.I.</i> PRINCIPLES OF MULTIDISCIPLINARY	

MANAGEMENT IN PHYSICAL THERAPY	264
<i>Moskvichova O. S.</i> THE COMPARATIVE ANALYSIS OF MORTGAGE REFINANCING MODELS	271
Information about authors	279

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І АУДИТУ

УДК 657

doi: 10.15330/apred.2.16.77-83

Новіченко Л. С.¹, Стойка Н. С.², Щирська О. В.¹

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ РОЯЛТІ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ

¹ Національна академія статистики, обліку та аудиту,
кафедра аудиту та підприємництва,
м. Київ, вул. Підгірна, 1,
04107, Україна,
тел.: +380 (44) 484-49-41
e-mail: nasoa@nasoa.edu.ua

² Закарпатський угорський інститут ім. Ференці Ракоці II,
кафедра обліку і аудиту,
м. Берегово, площа Кошута,
690202, Україна,
тел.: +380 (3141) 4-28-29,
e-mail: foiskola@kmf.uz.ua

Анотація. Стаття спрямована на дослідження особливостей бухгалтерського обліку та оподаткування роялті в Україні. Розглянуто визначення економічного змісту поняття «роялті» в сфері бухгалтерського обліку та оподаткування, що містяться в нормативних документах. Визначено, що відображення в бухгалтерському обліку роялті повинно забезпечуватися відповідним документальним забезпеченням. Роялті, як об'єкт бухгалтерського обліку, передбачає укладення відповідного ліцензійного договору, за умовами якого ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на право використання об'єкта інтелектуальної власності на визначених договором умовах. Встановлено, що бухгалтерський облік роялті здійснюється шляхом відображення нарахованої суми роялті у складі витрат звітного періоду за функціональним призначенням. Систематизовано особливості бухгалтерського обліку роялті, акцентовано увагу на важливості розробки відповідного документального забезпечення облікового відображення господарських операцій, пов'язаних розрахунком роялті, відображенням на рахунках бухгалтерського обліку та фінансовій звітності підприємства. Визначено, що особливості оподаткування роялті врегульовані нормами Податкового кодексу України стосуються таких податків як ПДВ, податок на прибуток, єдиний податок, ПДФО, військовий збір. Дослідження особливостей та ключових аспектів оподаткування роялті дозволило встановити порядок оподаткування операцій з нарахування та виплати роялті юридичних осіб на різних системах оподаткування.

Ключові слова: право власності, право використання, авторська винагорода, облікове відображення роялті, оподаткування роялті, коригування фінансових результатів.

Novichenko L.S.¹, Stoika N.S.², Shchyrskya O.V.¹

FEATURES OF ACCOUNTING AND TAXATION OF ROYALTY: KEY ASPECTS

¹ National Academy of Statistics, Accounting and Audit,
Department of Audit and Entrepreneurship,

Kyiv, Pidhirna str. 1,
04107, Ukraine,
tel.: +380 (44) 484-49-41,
e-mail: nasoa@nasoa.edu.ua

²Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian
Institute,
Department of Accounting and Auditing,
Beregszász, Kossuth square, 6,
90200, Ukraine,
tel.: +380 (3141) 4-28-29,
e-mail: foiskola@kmf.uz.ua

Abstract. The article is directed features of accounting and taxation of royalty in Ukraine. Considered the definition of the economic concept of «royalty» in the field of accounting and taxation which contained in regulations. There is determined that the reflection in the accounting of royalty should be provided with appropriate documentation. Royalties, as an object of accounting, provides for the conclusion of a license contract, according to the contract the licensor gives the license permission to use the intellectual property on the terms specified in the contract. There is established that the accounting of royalty is carried out by reflecting the accrued amount of royalties as part of the costs of the reporting period by functional purpose. The features of royalty accounting are systematized, the emphasis is on the importance of developing appropriate documentation for accounting of business transactions related to the calculation of royalty, reflection in the accounts and financial statements of the enterprise. There is determined that the features of royalty taxation are regulated by norms of the Tax Code of Ukraine applies to such taxes as VAT, income tax, single tax, personal income tax, military duty. Research of the features and key aspects of royalty taxation allowed to establish the procedure for taxation of transactions on accrual and payment of royalties of legal entities in different tax systems.

Key words: right to property, right to use, honorarium, royalty accounting, royalty taxation, adjustment of financial results.

Вступ. Здійснення ефективної та безперервної діяльності підприємствами базується на використанні об'єктів інтелектуальної власності. Останнім часом можна спостерігати активне впровадження та використання ліцензійних договорів в діяльності підприємств, предметом яких є передача дозволу на виключне або невиключне право щодо використання об'єкта права інтелектуальної власності на умовах, які формуються та втілюються в предметі договору за взаємною згодою сторін. Відповідно з урахуванням предмету договору та економічного характеру відносин, що виникають між суб'єктами в результаті використання об'єкта права інтелектуальної власності, залежить порядок облікового відображення та оподаткування авторської винагороди (роялті). В практичній діяльності суб'єктів господарювання виникає ряд проблемних питань, пов'язаних з правильністю визнання роялті та його відображення у складі витрат звітного періоду підприємства, а також у зв'язку з наявністю відмінностей в оподаткуванні роялті при його виплаті фізичним та юридичним особам, резидентам та нерезидентам. Враховуючи, що операції з нарахування та виплати роялті впливають на визначення фінансових результатів до оподаткування, актуальними є питання особливостей виплати та оподаткування роялті суб'єктам різного типу. Отже завданням дослідження є встановлення особливостей бухгалтерського обліку та оподаткування роялті в Україні.

Постановка завдання. Проблемні питання бухгалтерського обліку та оподаткування роялті знайшли належне відображення в працях О. Баїк, І.М. Вагнер, В.М. Диви, О.О. Другова, О.Р. Попович, К.П. Проскури, З.М. Руденко та інші.

Зазначеними авторами досліджувались проблеми економічного та правового змісту терміну «роялті», оцінка роялті відповідно до галузевої специфіки діяльності підприємств, особливості оподаткування роялті в контексті вітчизняного і європейського досвіду.

Результати. Основними нормативними документами, що містять трактування економічного змісту дефініції «роялті» в сфері бухгалтерського обліку, адміністрування податків є Податковий кодекс України [2], а також П(С)БО 15 «Дохід» [3]. В зазначених законодавчих документах наявне тотожне трактування категорії «роялті», зокрема – «це будь-який платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме на будь-які літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення, передачі (програми) організацій мовлення, інших аудіовізуальних творів, будь-які права, які охороняються патентом, будь-які зареєстровані торговельні марки (знаки на товари і послуги), права інтелектуальної власності на дизайн, секретне креслення, модель, формулу, процес, права інтелектуальної власності на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау)» [2].

Відповідно до п. 14.1.225 Податкового кодексу України для потреб оподаткування, не є роялті такі платежі:

- як винагорода за використання комп'ютерної програми, у випадку наявності обмежень щодо її використання;
- за купівлю екземплярів об'єктів інтелектуальної власності, з метою подальшого перепродажу або застосування відповідно до функціонального призначення;
- за передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, якщо при такій передачі може здійснюватися розголошення інформації, ноу-хау, результатів наукових досліджень та досвіду;
- за передачу права на поширення екземплярів комп'ютерних програм без надання права на їх відтворення.

Роялті виступаючи об'єктом бухгалтерського обліку, передбачає підписання відповідного ліцензійного договору, положеннями якого врегульовується процедура передачі ліцензіаром дозволу на право використання об'єкта інтелектуальної власності ліцензіату відповідно до норм, врегульованих в договорі. Порядок нарахування, сплати роялті, встановлення основних прав, обов'язків та відповідальності сторін, випадки припинення та термін дії є ключовими складовими ліцензійного договору. Специфіка формування та складання ліцензійних договорів врегульовані положеннями Цивільного кодексу України [5]. В залежності від переданого виду ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності, залежатиме порядок облікового відображення операцій з нарахування та сплати роялті. Оскільки основним завданням бухгалтерського обліку є формування інформаційних потоків у відповідь на запити управлінського персоналу та внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів, формування якісного інформаційного забезпечення шляхом правильного бухгалтерського обліку роялті, оподаткування зазначених платежів нині набуває особливого значення.

Вагнер І.М., Демко І.І., Пришляк Г.В. зазначають, що «принциповими для визначення порядку відображення роялті в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності є такі питання, як:

- до яких видів діяльності (операційної, інвестиційної чи фінансової) слід відносити операції з надання в користування нематеріальних активів;
- для підприємства – одержувача роялті чи забезпечують операції з надання в користування нематеріальних активів третім особам основну частку доходу такого

підприємства, тобто чи є така діяльність основною метою створення підприємства» [1, с. 79]. Правильне визначення зазначених питань в подальшому впливатиме на формування показників фінансової звітності, формування бази оподаткування різними податками, розкриття інформації у примітках, особливо, якщо такі операції здійснюються з пов'язаними сторонами підприємства.

Бухгалтерський облік операцій з нарахування та сплати роялті повинен базуватися на відповідному документальному забезпеченні. Основними документами, які є підтвердженням понесених витрат, які виникають при нарахуванні та виплаті роялті є:

- ліцензійний договір, як один із основних документів, яким врегульовуються договірні умови застосування роялті при провадженні господарської діяльності ліцензіата, порядок нарахування та сплати роялті;

- копії документів на право власності ліцензіара на об'єкт права інтелектуальної власності, оціночну вартість такого об'єкта (наприклад Звіт незалежного оцінювача);

- бухгалтерська довідка щодо обчислення розміру роялті, бухгалтерських проведення, якими в обліку відображено формування суми роялті, нарахованих податків;

- документи про оплату розрахованої суми роялті (платіжні доручення, виписка банку, квитанції) та нарахованих податків;

- у випадку виплати роялті нерезиденту для уникнення ситуації з подвійним оподаткуванням потрібно вимагати надання такою особою довідки про наявність укладеного міжнародного договору з Україною.

Бухгалтерський облік господарських операцій з нарахування та сплати роялті здійснюється шляхом відображення нарахованої суми роялті у витратах звітного періоду. Якщо операції з нарахування та виплати роялті пов'язані з виробництвом готової продукції, забезпеченням її кількісних та якісних характеристик, то в даному випадку сума нарахованого роялті може відобразитися на рахунку 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати» при одночасному визнанні доходу від реалізації готової продукції. У випадку нарахування роялті за використання об'єкта права інтелектуальної власності, який не можливо безпосередньо включити до складу доходів звітного періоду, то в такій ситуації роялті слід відображати на рахунку 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» у витратах відповідного звітного періоду. При використанні об'єкта права інтелектуальної власності винятково для реалізації продукції, товарів, робіт та послуг, відображення у складі собівартості продукції обсягів нарахованого роялті неправильно.

Порядок оподаткування роялті врегульований Податковим кодексом України (далі – ПКУ), щодо таких податків як єдиний податок, ПДВ, ПДФО, військовий збір, податок на прибуток,.

ПДВ в господарських операціях з нарахування та сплати роялті. роялті не є об'єктом оподаткування ПДВ (п. 196.1.6 п. 196.1 ст. 196 р. розділу V ПКУ). Зазначений факт є однією з переваг використання операцій пов'язаних з роялті як законного засобу мінімізації нарахування та сплати ПДВ.

ПДФО та військовий збір в господарських операціях з нарахування та сплати роялті резидентам. Якщо підприємство отримало від фізичної особи право використання об'єкта права інтелектуальної власності, саме юридична особа в даному випадку є податковим агентом. Роялті як один із видів пасивного доходу формує загальний оподатковуваний дохід фізичної особи, що підлягає оподаткуванню ПДФО та військовим збором. Зазначені податки нараховуються одночасно з нарахуванням щомісячної або річної суми роялті (залежно від умов встановлених ліцензійним договором). Особливості виплати ПДФО та військового збору базуються на загальновстановлених вимогах щодо сплати податків податковим агентом,

«передбачених ст. 168 Податкового кодексу України (далі – ПКУ), зокрема ПДФО і військовий збір сплачуються:

1) в день виплати роялті, якщо така виплата проводиться готівкою, знятою з рахунку в банку, або шляхом перерахування на банківський рахунок фізичної особи;

2) протягом трьох банківських днів, якщо виплата роялті здійснюється готівкою з каси;

3) протягом 30 календарних днів за останнім днем місяця нарахування доходу, у випадку коли роялті нараховується, але не виплачується платнику податку.

Податок на прибуток в господарських операціях з нарахування та сплати роялті резиденту на загальній системі оподаткування

Дата визнання доходів, понесених витрат від здійснення господарських операцій з роялті повинна встановлюватися умовами ліцензійного договору. Критерії визнання доходів та витрат, пов'язаних з нарахуванням роялті врегульовані в П(С)БО 15 «Дохід», а також П(С)БО 16 «Витрати» [4]. Нормами зазначених стандартів встановлено, що доходи та витрати, пов'язані з нарахуванням роялті відображаються на рахунках бухгалтерського обліку та в регістрах у момент їх виникнення, що не пов'язано з датою отримання грошей.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток, який обчислюється шляхом здійснення відповідних коригувань фінансового результату до оподаткування на різниці, перелік яких наведено в ПКУ. Такий фінансовий результат розраховується та відображається у фінансовій звітності підприємства з урахуванням вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності. Розмір ставки податку на прибуток – 18 %.

При здійсненні господарських операцій з нарахування та сплати роялті між підприємствами платниками податку на прибуток, які не здійснюють коригування фінансового результату на податкові різниці, сума витрат та доходів від роялті включається в повному обсязі до витрат звітного періоду. В даному випадку витрати повинні бути обґрунтованими та пов'язаними з господарською діяльністю підприємства.

Податок на прибуток в господарських операціях з нарахування та сплати роялті резиденту на спрощеній системі оподаткування, неприбутковим організаціям

Підприємство на загальній системі оподаткування при здійсненні коригування фінансового результату на податкові різниці, яке проводить нарахування та сплату роялті на користь юридичної особи платника єдиного податку, збільшує фінансовий результат звітного періоду на суму витрат нарахованого роялті. Тотожна ситуація буде застосовуватися при нарахуванні роялті юридичним особам, звільненим від сплати податку на прибуток (наприклад, неприбуткові організації).

Податок на прибуток в господарських операціях з нарахування та сплати роялті нерезиденту

Фінансовий результат звітного періоду підприємства збільшується на суму витрат нарахованого роялті на користь нерезидента, що перевищує суму доходів від роялті збільшену на 4% чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг відповідно до показників фінансової звітності за рік, що передує звітному (за виключенням підприємств телебачення і радіомовлення).

Одночасно вимогами п. 140.5.7 ПКУ визначені випадки, за яких фінансовий результат звітного періоду збільшується на повну суму витрат з нарахування роялті на користь:

1) нерезидента, який не є бенефіціарним власником роялті, крім ситуацій коли фактичним отримувачем за довіреністю право отримати роялті надано іншим особам;

2) нерезидента щодо об'єктів, права інтелектуальної власності щодо яких вперше виникли у резидента України.

3) нерезидента, у якого операції з роялті не оподатковуються в країні, в якій він є резидентом;

4) особи, яка сплачує податок на прибуток у складі інших податків;

5) юридичної особи, яка звільнена від сплати податку на прибуток або сплачує його за ставкою, відмінною від 18 %.

Нарахування, сплата роялті нерезидентам, вимагає від юридичних осіб врахування положення конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, укладених урядом України з іншими іноземними державами. Кожна конвенція встановлює конкретні умови та особливості оподаткування роялті, тому в таких випадках потрібно керуватися положеннями відповідної двосторонньої конвенції.

Висновки. Практика використання ліцензійних договорів в діяльності вітчизняних підприємств набуває зростаючої динаміки в умовах активного впровадження євроінтеграційних процесів. Наявність багатьох переваг застосування ліцензійних договорів, можливість оптимізації оподаткування ПДВ, податком на прибуток, при одночасному використанні права інтелектуальної власності, актуалізують питання правильного облікового відображення доходів і витрат з нарахування роялті, правильності оподаткування таких операцій. За підсумками проведеного дослідження систематизовано особливості бухгалтерського обліку операцій з нарахування та сплати роялті, акцентовано увагу на важливості розробки відповідного документального забезпечення облікового відображення господарських операцій, пов'язаних з розрахунком роялті, відображенням на рахунках бухгалтерського обліку, презентації у фінансовій звітності. Оскільки операціям з нарахування та сплати роялті притаманні певні особливості оподаткування залежно від податкового статусу ліцензіара та ліцензіата, вплив на коригування фінансових результатів та визначення бази оподаткування податком на прибуток, питання оподаткування повинні перебувати під особливим контролем платників податків. Дослідження особливостей та ключових аспектів оподаткування роялті дозволило встановити порядок оподаткування операцій з нарахування та виплати роялті юридичних осіб на різних системах оподаткування.

1. Вагнер І.М., Демко І.І., Пришляк Г.В. Особливості обліку і оподаткування роялті: актуальні аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Випуск 2 (130). С. 78
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 30.10.2020)
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 29.11.99 № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 30.10.2020)
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 31.12.99 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 30.10.2020)
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 30.10.2020)

References

1. Wagner, I.M., Demko, I.I., and G.V.Pryshlyak "Features of accounting and royalty taxation: current aspects." *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, issue 2 (130), 2018, pp.78.
2. Tax Code of Ukraine from 2 December 2010. № 2755-VI. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. Accessed 30 Oct. 2020.
3. Regulation (standard) of accounting 15 «Income» Approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine 29.11.99 № 290. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text. Accessed 30 Oct. 2020.

Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Вип 16. Т.2

4. Regulation (standard) of accounting 16 «Income» Approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine 31.12.99 № 318. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text. Accessed 30 Oct. 2020.
5. The Civil Code of Ukraine from 16 January 2003. № 435-IV. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15. Accessed 30 Oct. 2020.